

Mitologia, *Iliada Odyseja* (A) - odpowiedzi

1. Jakie prawdy o człowieku i świecie wyraża mit o Demeter i Persefonie oraz czego archetypem są te postacie? (5 p.)

Mimo ostrzeżeń Demeter, jej córka Persefona okazuje ostatecznie lekkomyślność i zrywa przepiękny kwiat narcyz, który był niejako zastrzeżony dla Hadesa, boga krainy podziemia (Hades nosił wieniec z narcyzów). Zerwanie tego kwiatu spowodowało taki skutek, że Hades zyskiwał w ten sposób prawo do Persefony. Prawda o człowieku jest taka, że nie może on w żaden sposób umknąć przed wolą i niespodziankami ze strony bogów.

Nieszczęście Persefony wynikało też z faktu, że ostatecznie nie usłuchała zakazów matki i uległa niezwykłemu piękno, nie miała w sobie tyle silnej woli, by oprzeć się pokusie.

W rezultacie tego splotu uległości z jednej strony, podstępny Hadesa – z drugiej, zarówno matka jak i córka cierpią z powodu rozstania.

Persefona jest archetypem utraconej córki, która musi opuścić bezpieczną matczyną i kobiecą strefę, by znaleźć się w świecie męskim. Jest to świat dla niej obcy, ale owszem, pociągający, jednak Persefona nie była na to przygotowana.

Demeter to archetyp matki rozpaczającej po utracie córki, ale jednocześnie jest to symbol matki ostatecznie zdeterminowanej, by odzyskać dziecko za wszelką cenę, co się jej częściowo udaje.

Z tym wiąże się jednocześnie istotna warstwa poznawcza mitu, który wyjaśnia w mitologiczny sposób zmienność pór roku. Zima to okres, kiedy matka – pogrążona w rozpacz – zaniedbuje swoje obowiązki, a bogini była odpowiedzialna za opiekę nad wegetatywnością przyrody. Kiedy do matki wraca córka, świat rozkwita i wszystko się raduje. Demeter jako bogini natury ubiera się wówczas w najpiękniejsze kwiaty.

2. Przedstaw krótko wydarzenia ukazane w micie o Orfeuszu i Eurydyce. Odnajdź w kreacji postaci Orfeusza elementy archetypu poety. (5 p.)

Orfeusz i Eurydyka byli bardzo dobrym małżeństwem, łączyła ich głęboka miłość. Jednocześnie był Orfeusz znakomitym śpiewakiem, grającym na lirze, a jego muzyka budziła emocje nawet w przyrodzie. Jednak w pięknej nimfie zakochał się Aristajos, syn Apollina. Któregoś dnia zaczął za nią biec, tymczasem wystraszona Eurydyka zaczęła uciekać, nadeptując na żmiję, która ją śmiertelnie ukąsiła. W ten sposób trafiła do Hadesu. Zrozpaczony małżonek, wyposażony tylko w lutnię, postanowił udać się do krainy podziemia, przekonując po drodze nawet Charona i uspokajając grą na lirze groźnego Cerbera. I potrafił również swoją pieśnią przekonać władcę krainy podziemia do oddania małżonki. I byłby ją wyprowadził na ziemię, gdyby nie złamanie zakazu oglądania się za siebie.

3. Wykonaj polecenia dotyczące *Iliady* Homera.

a) Którego z bohaterów uznajesz za postać heroiczną i dlaczego? (2 p.)

Na przykład Herakles. Jego heroizm wynikał z gotowości walki w obronie Troi. Owszem, przeżył chwilę słabości, uciekając przed Achillesem, ale ostatecznie stanął do walki z przeciwnikiem, którego nie miał szansy pokonać.

b) Wymień trzy cechy eposu homeryckiego: (3 p.)

Epopcja jest utworem wierszowanym, epickim, rozbudowanym.

Przedstawia losy społeczności w momencie przełomowym (Troja niebawem zostanie zdobyta i zniszczona przez Greków).

Akcja rozgrywa się na dwóch płaszczyznach: boskiej i ziemskiej (w ten sposób obecne są dwie płaszczyzny: fantastyczna i realistyczna).

Utwór rozpoczyna inwokacja, czyli zwrot – w tym przypadku do jednej z Muz (prośba o natchnienie).

c) W przywołanym fr. z *Iliady* wskaż i nazwij dwa środki stylistyczne, określ funkcję jednego z nich: (3 p.)

I tak, jak gwiazda wśród innych gwiazd, gdy noc letnia zapada
gwiazda wieczorna, co wschodzi najpiękniej na ciemnych niebiosach –
tak połyskiwał grot włóczy, którą potrzasał Achilles
w prawej swej dłoni, i szukał – by zgubić boskiego Hektora –
miejsca, gdzie ostrze wbić w ciało urocze mógłby najłatwiej.

(tłum. Kazimiera Jeżewska)

- epitet stały („boski Hektor”) – podkreślenie wyjątkowości bohatera, który za chwilę polegnie w obronie Troi;
- porównanie homeryckie – jest to porównanie rozbudowane; w podanym fragmencie błyszczący grot włóczy Achillesa został porównany do intensywnie świecącej gwiazdy wieczornej.

d) Co oznaczają określenia: *epitet stały, porównanie homeryckie*? (2 p.)

Epitet stały – jest to określenie (najczęściej przymiotnik) powtarzający się i odnoszący się do danego bohatera.
Porównanie homeryckie – jest to porównanie rozbudowane.

e) W jakim celu Priam udał się do Achillesa i czy osiągnął swój cel? (2 p.)

Priam udał się nocą do Achillesa, by błagać go o zwrócenie zwłok syna, który poległ w pojedynku. Achilles nie tylko zgodził się, ale sam zaniósł ciało na wóz.

4. Przedstaw losy Odyseusza. Gdzie był, u kogo, co przeżywał, do czego dążył? Jak się zakończyły jego przygody? (10 p.)

Odyseusz to najinteligentniejszy wódz grecki. Bez niego wyprawa przeciw Troi skończyłaby się niepowodzeniem. To on wpadł na pomysł umieszczenia wybranych rycerzy w drewnianym koniu i pozostawieniu go na plaży.

On też był posłem, który miał przekonać króla Priama do oddania żony Menelaosa – Heleny.

Po upadku Troi w dziesiątym roku wojny przyszło mu poświęcić dziesięć kolejnych na powrót do ukochanej żony – Penelopy.

W czasie powrotu przeżył mnóstwo licznych przygód. Między innymi udało mu się wydostać z jaskini cyklopa Polifema, który pożarł kilku z jego towarzyszy. Bystry Odyseusz przedstawił się cyklopowi jako „Nikt” i na pytanie innych cyklopów, kto go oślepił, odpowiadał, że „Nikt”. To pozwoliło opóźnić pościg. Rozgniewany ojciec cyklopa Posejdon rozgniewał się na Odyseusza i prześladował go jak mógł w czasie powrotu do Itaki.

Przez rok przebywał u nimfy Kirke, która zamieniła towarzyszy Odyseusza w świnie.

Słyszał śpiew Syren, przykazawszy kompanom, aby go nie odwiązywali, kiedy będzie o to najusilniej prosił.

Spędził siedem lat u nimfy Kalipso, która chciała go uczynić nieśmiertelnym.